

SOBĚSLAVŠTÍ ČÁPI ODLETĚLI NA JIH

Srpen se nám nachýlil ke konci a s ním i odlet čápů, kteří jsou nedílnou součástí našeho města. Čápi k nám přilétají na jaře, aby zde hnízdili a zplodili malá čápata, a většinou koncem srpna odlétají opět do teplých krajů. U nás hnízdí čáp evropský, tažný pták, který v druhé polovině roku létá až do subsaharské Afriky, kde přečkává období mrazů. Evropské populace ptáků létají západní cestou přes Gibraltár do západní Afriky, nebo východní cestou přes Turecko do východní, jihovýchodní a jižní Afriky. Jihočeští čápi během svého tahu nejčastěji volí cestu přes Německo, Francii a Španělsko. Létají přes den a většinu cesty urazí pomocí plachtění, při kterém využívají stoupajících termálních proudů nad pevninou. Kde u nás hnízdí, nebudeme zmiňovat, to snad každý ví. Říká se, že se vrací vždy na stejné místo. Zda jsou ale naši čápi stále ti samí, doposud nebylo ověřováno.

V letošním roce přiletěl první čáp poměrně brzy, už 28. února, a jeho družka se k němu připojila přibližně o měsíc déle. Samec přilétá na hnízdiště v předstihu proto, aby obsadil pokud možno loňské hnízdiště a bránil ho před cizími návštěvníky. Hnízdo staví spolu se svou družkou na vyvýšených místech, jakými jsou střechy, stromy, sloupy, nebo třeba i náš pivovarský komín. Mláďata se líhnou postupně, nejsou tedy stejně stará. Po 14 dnech se začínají stavět na nohy. Přes osm týdnů trvá, než se zcela osamostatní. I v tomto roce jsme občas zažili chladné počasí, bouře a prudké deště. I když jsou čápi na různé klimatické změny uzpůsobeni lépe než my, dlouhodobě nepříznivé počasí nesnášejí dobře. Mláďata mohou prochladnout nebo i zemřít hladu. Respekt mají také z hnízd, posazených ve velké výšce, před jejichž opuštěním se musí naučit létat. Ve více čápech a v pokročilem věku se již v hnízdě poněkud tísni. V té době je tam ale společně vidáme jen ojedinelé. Naši současní čápi měli čápata dvě a zodpovědně se o ně starali. Létat se zpočátku chtělo pouze jednomu. O druhé měli nejen jeho rodiče obavy, aby s nimi odletělo na jih, až přijde čas. Naštěstí i druhé malé čápi mládě našlo odvahu, a tak byl komín od počátku srpna často již prázdný. Čápy můžeme v průběhu léta vidět létat na obloze, postávat v hnízdě a občas také na střechách, nebo dokonce i na kopuli soběslavské věže, jak nás upozornila jedna místní obyvatelka. Poskytla nám také fotografii, kterou si můžete prohlédnout na této stránce.

Čáp na komíně, Foto: archiv

Čáp na kopuli věže, Foto: Hana Chocová

-min-

OD STOLETÉ POVODNĚ UPLYNULO 15 LET

V srpnu jsme si po 15 letech připomněli katastrofální povodně, které Soběslav postihly od 6. do 15. 8. roku 2002. V povodí řeky Lužnice tehdy napršelo na některých místech až 400 mm srážek na jeden metr čtvereční. První vlna zaplavila níže položená místa. Druhá vlna začala na horním toku 11. srpna. Voda se k nám nahrnula z Novohradských hor přes Rožmberský rybník, který začal přetékat mimo bezpečnostní přeliv. V Soběslavi se voda setkala s přítokem Dírenského a Černovického potoka. Náporu velké vody neodolala řada hrází jihočeských rybníků. Ve městě hrozilo protržení hráze Nového rybníka, s největšími obavami byl ale sledován Rožmberk.

V Soběslavi se zapojila armáda a řada dobrovolníků do pytlování a stavění hrází, aby zabránili průniku vody do centra města Černovickým potokem od jezu Modlík. 15. srpna v 17 h Lužnice při průtoku 625 metrů krychlových a výšce hladiny 529 cm (na měřicí stanici v Klenovicích) Lužnice kulminovala.

Voda postupně začala pronikat i na náměstí a zasáhla také řadu památek. Pod vodou bylo přes dvě stě domů, základní školy, dům dětí a mládeže, zvláště škola, kino, poliklinika i čistírna odpadních vod. Hladina zakalené vody zahalovala ulice Na Pršíně, Na Ohradě, hradební příkopy na Promenádě, ulici Petra Voka a řadu dalších. Velké škody (ve výši 27 milionů korun) napáchala také ve sportovním areálu, kde perfektně udržovaný zelený trávník fotbalového hřiště zahalilo jezero zahnívající vody. Na kostele sv. Marka hladina vody překonala o několik cm značku z roku 1686. Celkové škody na majetku občanů a města přesáhly sto milionů korun. Bechyňská ulice byla zaplavena spolu s hlavní dopravní spojkou E55, která se na nějakou dobu stala neprůjezdnou. Lidé byli nuceni na zaplavených místech vyměnit kola a auta za loďky a čluny. Ve dnech staleté povodně si mnozí zažili těžké období. Vzniklé škody byly odstraňovány několik následujících let a výrazně ovlivnily další vývoj města.

V knize ředitele soběslavského gymnázia Mgr. Petra Lintnera *Pohledy soběslavské* se můžete dočíst, že stoleté povodni v roce 2002 předcházela řada dalších.

Vstupní brána ke kostelu sv. Marka (nahore) 14. 8.,
Pohled na most u polikliniky (dole)

Cyklista na ulici Petra Bezruče. V pozadí zatopená Promenáda.

Voda na silnici E55 zablokovala dopravu, 13. 8. 2002 (nahore)

Zatopená křižovatka u ZŠ Komenského (nahore),
Pohled do ulice Havlíčkovo nábřeží (dole)

Zdroj: Pohledy Soběslavské I., Petr Lintner; Zdroj fotografií: Petr Lintner

Přehled povodní od 15. století do současnosti:

- 1432 Celé jižní Čechy zasáhl vodní živel v červenci. První povodeň přišla po prudkém tání zjara, třetí zaplavila Soběslav v prosinci. Celoročně podmačená půda vedla k velké neúrodě obilí, po níž následoval hladomor. Lidé pojídali vše, co našli. Dle dobových zpráv se tedy živili i žaludy a kůrou ze stromů. Zaplaveno bylo i Staroměstské náměstí v Praze.
- 1501, 44 Povodně zdevastovaly pole a zničily úrodu, protrhly hráze rybníků a poškodily mnoho budov. Vedly k vybudování Rožmberského rybníka (1584 – 1590) za účelem zachycení velké vody, tekoucí z Novohradských hor.
- 1587 Voda přišla do Soběslavi Dírenským a Černovickým potokem. Přicházela rychle a byla zakalená. Protrhly se hráze městských rybníků, největší škody vznikly na Nadýmači.
- 1686 Jedna z největších povodní v dějinách Soběslavi. Neexistují přímé písemné záznamy, zmiňována je až v pozdějších kronikách. Přímým svědectvím je kamenná deska, která je umístěna na kostele sv. Marka. Mohla vzniknout rozvodněním Černovického potoka, nebo nahromaděním ledů a následným táním. Posunutí těžkých náhrobních kamenů u kostela sv. Marka nasvědčuje působení tlaku ledových ker a dle klimatologických údajů patřila 80. léta 17. století mezi nejchladnější období v posledním tisíciletí. Tehdejší obyvatelé tedy možná zažili malou dobu ledovou.
- 1736 V 18. století Soběslav potkala povodeň katastrofálního rozsahu. Deště začaly na Medarda a od té doby vytrvale přšelo. Velká voda přišla od Tučap a protrhla rybník Zmrhal. Další a ještě větší povodňová vlna přišla Dírenským potokem a strhla hráze rybníka u Červené Lhoty. Nápor vody nevydržely ani další rybníky, včetně Nadýmače. Současně Soběslav zasáhla povodňová vlna z Rožmberka. Velká voda přesáhla hladinu z roku 1686 a napáchala velké škody. Vzala pilu a mlýn a odnesla jez i domy některých obyvatel. Povodeň byla svým rozsahem srovnatelná s povodní v roce 2002.
- 1740 Soběslav zasáhla povodeň a vichřice. Z Dírenské strany byla rozsáhlejší než v roce 1736. V Soběslavi nevydržely hráze, Nadýmač byl vypláchnut až na skálu. Stejněho roku zasáhla Soběslav vichřice, která měla za následek devastaci celé řady stavení a stodol, trosky domů byly odneseny několik metrů stranou, střechy některých domů zmizely a lesy byly zdevastovány. Odstranění následků trvalo několik dalších let.
- 1890, 91 Přšelo po tři dny a noci. Celé jižní Čechy postihla silná povodeň na Lužnici. Zaplaveny byly i některé domy na předměstí. Hladina vody byla vyznačena na původním Panském mlýně, který byl později bohužel zdemolován. Rok nato postihly Soběslav velké mrazy, které vytvořily na rybnících, potocích i Lužnici až jeden metr silný led. Ledy na Černovickém potoce se hnuly a zablokovaly řečiště pod mostem u dnešní polikliniky. Dne 6. března voda pronikla až na náměstí. Na pomoc bylo přivoláno vojsko, které ledy uvolnilo, aby mohla voda odtékat do Lužnice.
- 1909 Dalších osm let nato od 31. ledna do 2. února nepřetržitě sněžilo a poté následovala prudká obleva. Od Dvorců až po Soběslav se hnuly masy ledu, které připluly po Černovickém potoce do města, kde se 5. února vzpříčily a zablokovaly koryto potoka nad ústím do Lužnice. Následkem toho se vzedmula voda a zaplavila město nad bariérou. V ulici Petra Voka zatarasily silnice ledové kry o tloušťce 80 cm. Voda pronikla až na náměstí, poškozeno bylo mimo jiné 40 bytů ve 26 domech, jezy a mlýnská zařízení.